

DEEL 1: LEREN SCHRIJVEN.

IEDER KIND TEKENT

Reeds vroeg in zijn ontwikkeling krijgt het kind aandacht voor het resultaat van zijn bewegingen. Sommige bewegingen laten een spoor na — in het zand, op een blad of elders — en dat boeit het kind. Daarna begint het kind vanuit de beweging te experimenteren. Het tekent op alles wat min of meer vlak is zoals papier, het tafelblad, de muur, de deur, de vloer, de zandbak en met alles wat het vindt: een steen, een stok, een krijtje en zo meer. De jonge kleuter heeft een grote behoefte om te tekenen, al ziet het er volgens de volwassenen meer uit als krabbelen en krassen.

Wat is er nu zo typisch aan dat gekrabbel? Het stelt op het eerste gezicht niets voor, het is niet figuratief en het kind heeft in eerste instantie ook geen behoefte aan figuratieve voorstellingen. Het gaat louter om het resultaat van de beweging. Meestal zijn dit kromme en gebogen lijnen, zelden of nooit rechte lijnen. Dit is logisch, gezien de motoriek van het jonge kind. Het zijn lijnen die puur vanuit de beweging komen met als scharnierpunt de romp, de schouder, de elleboog en de pols.

Kleutertekeningen met elleboog en pols als scharnierpunten

In de ontwikkeling van baby tot peuter zie je twee verschillende vormen van lijnen ontstaan. Er zijn lijnen die naar een cirkel evolueren en er zijn lijnen die gewoon heen en weer gaan, van onder naar boven en van links naar rechts. In de peutertekeningen zie je duidelijk de twee tendenzen.

De cirkelbeweging mondt meestal rond drie jaar uit in een gesloten vorm, min of meer een cirkel, die zowel ovaal als ingestulpt of uitgestulpt kan zijn. Maar binnenin is er altijd een lege ruimte die wat

BAS KUNSTLER SCHRIJFT

later in de ontwikkeling opgevuld wordt met de eerste aanzetten van ogen, neus en mond.

Door de cirkelvormige bewegingen ontstaan lege binnenruimtes.

De heen-en-weergaande lijnen evolueren ook. Je ziet dat ze steeds dichter op elkaar komen en op den duur zo dicht opeen staan dat ze een zwarte, dikke, donkere massa vormen. Soms is de beweging daarbij zo hevig dat het blad (of de deur of de muur) erdoor beschadigd raakt. De lijn wordt als het ware driedimensionaal en dringt ín het materiaal. Dit zegt veel over de kracht waarmee het kind de beweging uitvoert, en de lijn is daar het zichtbare, zelfs tastbare resultaat van.

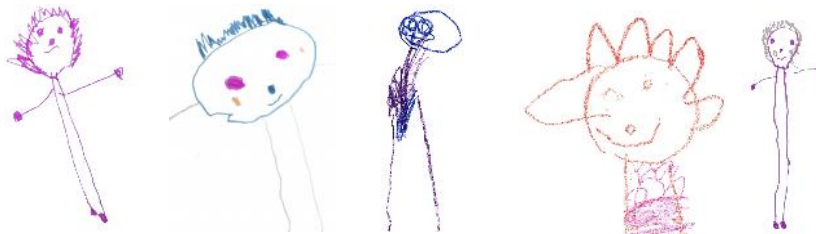
Door de druk op het potlood of het krijt ontstaan donkere opeenhopingen.

Zodra de peuter zijn bewegingen beter coördineert en het gekrabbel meer onder controle krijgt, komen de lijnen zachter en regelmatig naast en over elkaar op het blad.

Door minder druk op het potlood of het krijt ontstaan regelmatige lijnen naast elkaar.

Begint het kind tussen zijn derde en vierde verjaardag — soms eerder — de cirkel te sluiten, dan verschijnen op de omtrek ervan min of meer rechte lijnen die van de cirkel uitgaan. Het is het moment waarop de kopvoeters ontstaan. De tekeningen worden nu figuratief: de kleuter wil iets meedelen: een kopvoeter stelt wellicht mama voor, een andere misschien papa en het kind ziet zichzelf waarschijnlijk in een derde kopvoeter.

Uit de lege cirkel gecombineerd met rechte lijnen ontstaan de 'kopvoeters'.

De heen-en-weerlijnen worden rond drie jaar meer gericht gestuurd vanuit de elleboog en geleidelijk vanuit de pols. Vele kleuters beleven er plezier aan om de randen van het blad op te vullen met min of meer rechte lijnen in verschillende kleuren. Eerst lijken het gordijnen aan weerszijden van een raam, maar ten slotte is het hele blad gevuld met veelkleurige lijnen die min of meer de omtrek van het blad volgen.

Bladversieringen vanaf de rand naar het midden van het blad.

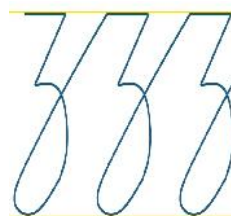
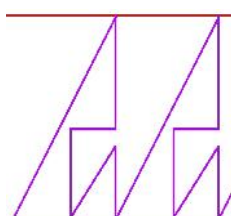
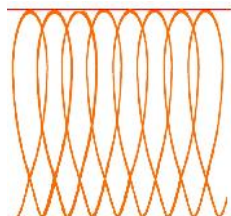
Of de rechte lijnen stralen vanuit het centrum van het blad. Deze lijnen vanuit het midden en vanaf de omtrek zijn 'versieringen' waaruit later het 'vormtekenen' ofte 'dynamisch tekenen' ontstaat met spiegelingen, symmetrieën en friezen (bandversieringen) enerzijds en het schrijven anderzijds.

BAS KUNSTLER SCHRIJFT

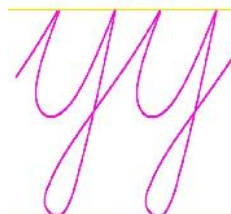
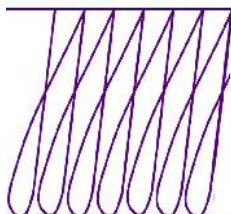
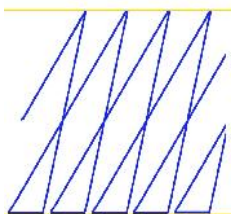

Versieringen zowel vanaf de rand als vanuit het midden van het blad.

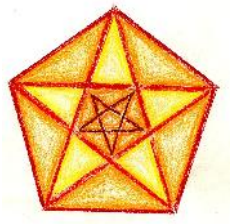
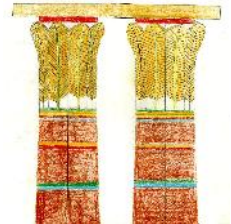
De bandversieringen leiden in de lagere school tot het verbonden schrift en tot een uitgebreide kennismaking met de sierkunsten van verschillende culturen. In de spiegel- en symmetrieoefeningen ontdekken de lagereschoolkinderen de sierkunsten en de vlakke meetkundige figuren.

Bandversieringen (friezen): vormtekeningen in de aanloop naar het verbonden schrift.

Uit de bandversieringen ontstaan de lettervormen van het verbonden schrift.

*Vormtekenen:
Griekse meanders (friezen)*

*Vormtekenen:
Egyptische kapitelen
als symmetrieoefening*

*Meetkunde:
Vijfhoek en vijfster*

BAS KUNSTLER SCHRIJFT

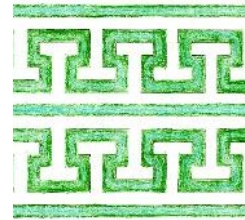
*Symmetrieoefening
eerste klas*

*Dorische zuilen
als symmetrie-
oefening 5e klas*

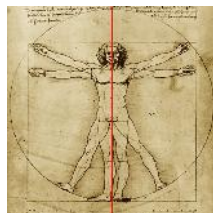
*Griekse Antefix
als symmetrie-
oefening 5e klas*

*Griekse meander als
spiegel oefening
5e klas*

In de loop van de derde kleuterklas mogen de kinderen verschillende eenvoudige bandversieringen oefenen. Dit hoeft geen klassikale activiteit te zijn, beter is het om dit met de kinderen individueel te doen, bijvoorbeeld tijdens het vrije spel. Zo kun je de ontwikkeling van ieder kind afzonderlijk nauwgezet opvolgen en kun je de potloodgreep bijsturen, mocht dit nodig zijn. De ideale potlood- of pengreep is de driepuntsgreep, maar niet alle afwijkingen daarvan hoeven gecorrigeerd te worden. Meer over de potlood- ofte pengreep lees je op bladzijde 21.

Welke bandversieringen kunnen in de kleuterschool aan bod komen? De opgaven 1 tot en met 25 van de reeks op bladzijde 30 en 67 e.v. zijn geschikt. Maar als kleuterleidster of -leider kun je naar eigen inzicht oefeningen ontwerpen. Het moeten trouwens niet alleen bandversieringen zijn, het kunnen daarnaast ook symmetrie- en spiegel oefeningen zijn. Bij een symmetrie oefening is de symmetrieas verticaal (zoals bij een mens). Bij een spiegel oefening is de as waarrond gespiegeld wordt horizontaal (zoals bij een watervlak).

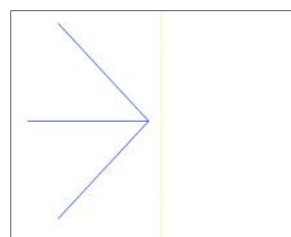
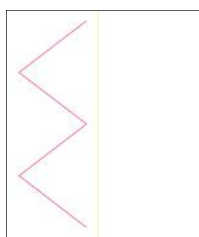
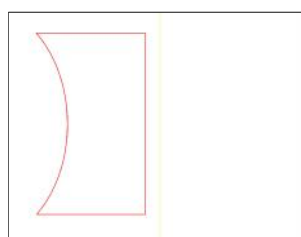
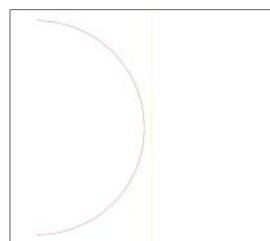
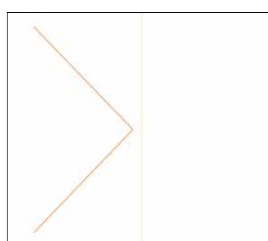
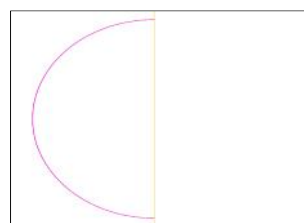
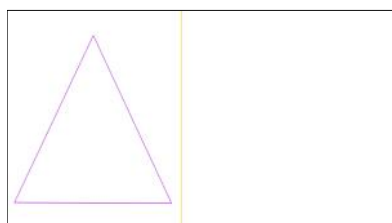
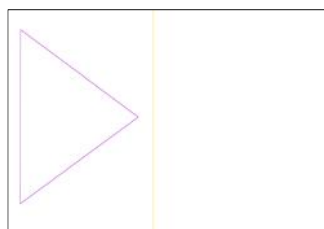
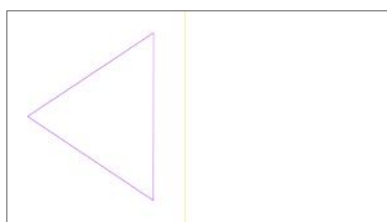
Symmetrie

Spiegel

BAS KUNSTLER SCHRIJFT

Enkele eenvoudige symmetrie- en spiegel oefeningen voor kleuters en eerste klassers:

BAS KUNSTLER SCHRIFT

